

21 חיילי צה"ל נהרגו בימי הקרבות.

2569 ב-18 ימי המלחמה, ועוד 68 בהתשה בחזית הסרי רית. עם מיספר הפצועים שנפטרו לאחר מכן מגיע מספר ההרוגים של מלחמת יום הכיפורים ל-2800.

738 (מאז תום מלחמת ששת הימים ועד הפסקת האש ב-7 באוגוסט 1970).

ממשלתו הראשונה של מנחם בגין — 10 חודשים אחרי המהפך של 1977 — שבמרכזה הליכוד, המסר"ל וד"ש (ששבה בינתיים חיים). ראויה לציון העובדה, שמלחמת הליטאני נהלה על-ידי שרי הביטחון, עזר וייצמן, והרמטכ"ל, מרדכי (מוטה) גור. לשרי החוץ של אותם ימים, משה דיין, לא היתה השפעה על המהלכים הצבאיים.

קואליציה של המערך (מיסלגת העבודה ומפ"ם) והליי ברלים העצמאיים.

ממשלת ליכוד לאומי, כפי שכוננה ערב מלחמת ששת הימים.

האופוזיציה הראשית (המערך) נתנה גיבוי מלא להחלטות הממשלה ולמהלכים הצבאיים. שלי, לעומת זאת, התנגדה לה, וכמה גם רק"ח.

מצד הליכוד, שקם ערב המלחמה: תמיכה מוחלטת בממשלה כל עוד היא ממשיכה במלחמה, וביקורת עליה לגלל נכונותה להיענות ללחץ האמריקאי להפסיק את האש ולהימנע מהתקפת שמד על הארמיה השלישית המצרית הנצורה. עם שוך ההלם הראשון שבו הוכתה ישראל — קואליציה ואופוזיציה גם יחד — החלה האופוזיציה לבקר את הממשלה על המחדל הידוע. האופוזיציה לא הסתירה את דעתה, שתיתן תמיכה מלאה לממשלה, אם זו תורה לצה"ל לשעוט לעבר שתי הבירות הערביות, קאהיר ודמשק. לעומת זאת דבקה תנועת העולם הזה — כוח חדש בעמדותיה הקודמות, וכן עשתה רק"ח.

תנועת העולם הזה — כוח חדש תבעה להציע לערב בים לסגת מכל השטחים שנכבשו ב-1967 תמורת שלום מלא, ולהציע לפלסטינים כינון מדינה בגדה וברצועה, לצד ישראל. רק"ח תבעה נסיגה מיידית מכל השטחים הכבושים. המרכז החופשי תבע סיפוח מידי של כל השטחים הכבושים («שטח משוחרר לא יוחזר»).

המובלעות של חדאד אכן אוחדו, והתחום שמסרה ישראל למרותו הוארך, בצמוד לגבול הבינלאומי, והור עמק, אם כי לא הגיע לגדת הליטאני. בתוך שבין כריות חדאד שבדרום לבין הכוחות הפלסטיניים שמצפון הוצבו יחידות כוח-החירום של האו"ם (יוניפי"ל), למורת רוחה המוצנעת של ישראל. ישראל מעודה לא חיבבה כוחות זרים, שיחצו בינה לבין הערבים, ואמנם, חיש מהר התברר, שיותר משיוניפי"ל מגן על המובלעת של המייג'ור חדאד ומשמש תריס-ביטחון לישראל (ובמיוחד לישובי אצבע-הגליל). הוא מגן על לוחמי אש"ף מפני ישראל.

נשבר הקיפאון המדיני הממושך, לשימתם של המצרים והסורים ולדאבון ליבה של ישראל, שנתפסה במלחמה זו שקועה בשאננותה ובלתי-מוכנה להתמודדות הצבאית שנכפתה עליה במפתיע. הופגן הכוח המשולב של הנשק, ההון והנפש הערביים, וישראל, חרף התאוששותה והצלחתה להדוף את המצרים והסורים אל מעבר לקווי ששת הימים («הקו הסגול»), נאלצה לסגת, הן מהשטחים שכבשה זה עתה והן מכמה שטחים שכבשה ביוני 1967. כוחה של ברית-המועצות ומידת-השפעתה במרחב פחתו, ואילו ארצות-הברית הגבירה חיל, בעיקר במצריים. ניבע והתייחס הקרע בין שתי בעלות-הברית-לשעה, סוריה ומצריים, ואילו השימוש בנשק ההון והנפש הערביים גרם למהפכה כלכלית עולמית, שפגעה ביסודות העולם המתועש.

הערבים הצליחו להוכיח, כי מלחמת ששת הימים לא הסתיימה, ופי אינם מקבלים את תוצאותיה. המערב רבות הסובייטית העמיקה, הן במצריים והן בסוריה, וכי אחד מרגעיה-השיא של מלחמת-ההתשה אף אירעה התיי נגשות בין מטוסים ישראליים ומיגים מוסקים בידי טיירי סים סובייטיים. אחרי-כך הוחדרו טילים סובייטיים למצריים והוצבו לאורך-התעלה. השאלה מי ניצח במלחמה הארוכה הזו נשארה פתוחה — האלופים מתתייה פלד ועזר וייצמן גרסו כי הניצחון היה של המצרים; שרי הביטחון משה דיין והרמטכ"ל חיים בר-לב טענו כנגדם שהניצחון כולו של ישראל, וכי מצריים לא הצליחה להסיג את ישראל מן התעלה. במלחמה הבאה הוכח כי המצרים, יותר מהישראלים, הצליחו ללמוד את לקחי מלחמת-ההתשה וליישם בקרב.

הפלסטינים לא נעלמו ולא הושקו, וישובי הצפון לא נגאלו ממכת-הקטיושות, אך לעומת זאת נפגעו שמו הטוב של צה"ל, כצבא המקפיד על טוהר-הנשק. הפגני-עות באוכלוסיה חפה-מפשע, כמו מראות ההרס וסיפורי ההתעללות (ראה פרשת הרשעתו וחנינתו של הסגן דני אל פינטו, שהורשע ברצח ברוטאלי של שני כפריים לבנוניים, שנראו בעיניו «חשודים»), נפוצו בעולם כולו וזרעו את גיציני אי-ההסכמה, הביקורת והמחאה שפרצו החוצה ארבע שנים לאחר מכן, במלחמת-הלבנון (ראה להלן).

התעוררות תנועות המחאה המחישו יותר מכל את משבר-האמון, שהתחולל בקרב הישראלים, הן כלפי הרי ממשלה והן כלפי הצבא. האבידות הרבות, כמו יכולתם של הערבים להפתיע ולנהל במשך כמה ימים מערכת צבאית מוצלחת כנגד צה"ל, היכו ישראלים רבים בהלם. אלה פרקו חלק מריגשות התיסכול, האכזבה והזעם שלהם על ראשו של האיש שהיה נערץ עליהם יותר מכל: גיי בורה-המילומות, סמל הכוח הצבאי הבלתי-מנוצה, הגבר שבגברים — משה דיין, התפוגגת הכאריזמה שלו סימלה את קיצו של שילטון מסואב, מושחת, אטום-לב ונעדר שכל. יחד עם דיין, נפלה למעשה, הממשלה של גולדה מאיר, ובאחר-רימה בא הקץ על שילטונה הממושך של תנועת העבודה ביישוב הארצי-ישראלי ובמדינת-ישראל מיום הקמתה. שילטון חדש התייצב בישראל ועימו — מלחמות מטיפוס חדש (ראה להלן): מלחמת הליטאני ומלחמת הלבנון.

קו בר-לב היה לפילוסופיה של ישראל הרשמית: הורמת אינסוף תקציבים לעיבוי הקווים הקיימים, שעליהם יכולה היתה ישראל לנות, ואפילו להירדם, באמונה עיר לאיה, הסרה כל בסיס, שהעולם יתרגל, יסכים וישלים עם המצב הקיים, ואם העולם כן, הערבים על אחת כמה וכמה. בפוליטיקה הישראלית השתרר קיפאון; העסי קנים הפוליטיים מכל המיפלגות, איכודו סופית את שרדי כושרי-המחשבה שלהם ואת היכולת, שלא היתה מעולם חזקה, לזווג תוכנית כלשהי, העשויה לחלץ את ישראל מן המלחמה הבאה. זו ניצבה בשער, אולם איש מן המימסד הקיים לא הבחין בה. שרות-החובה ומשך הרתות כמילואים הארוכים, תקציב-הביטחון הלך ותפח בצורה חסרת-תקדים, וזרם הרווחים הקלים הלך וגאה, איים להציף כל חלקה טובה בחברה הישראלית.

בשיר אל-ג'מיל נבחר אמנם לתפקיד הנשיא, בעזרת ישראל, אך מייד אחרי הבחירה שינה את טעמו והשתדל להתרחק מישראל. אחרי שנרצח, נבחר אחיו ויריבו, אמין הידוע כבעל קשרים הדוקים עם סוריה ואש"ף, ואילו הצבא הסורי הוסיף להתחזק ב-40% משטח לבנון, ואם יפנה אותו מרצונו החופשי יהיה צורך להעניק לסוריה, בתמורה, השפעה רבה על ענייניה של לבנון. ארצות-הברית, שתמכה תחילה במלחמה, הודיעה כי מנוי זגמור עימה למנוע את הסיפוח של הגדה והרצועה לישראל, ואת המשך שליטתה של ישראל בהן. הריסת הערים, מצור-ביירות ולבסוף הטבח במחנות הפליטים הרסו את תדמית ישראל בעולם והפכה מצורעת בעיני העמים.

● **התוצאות הפנימיות:** ככל שהתקדמה המלחמה, כן איבדה את פופולריותה בישראל עצמה. בעוד שבהתחלה תמך רוב גדול במטרה של «שלום הגליל», נשבר הקונסנזוס בימי המצור על ביירות. בפעם הראשונה ראתה ישראל בעיצומה של מלחמה השגנות המוניות נגדה. עצומות של חיילי-מילואים, התפטרות של קצין בכיר, מחאות של הורים שכולים נגד המלחמה וגילויים רבים אחרים, שהעידו על קרע ועמוק ביותר בציבור הישראלי. כל הסימנים האלה החדירו פי כמה בעיקבות הטבח שערכו הכוחות הנוצריים במחנות-הפליטים הפלסטיניים במחנות-הפליטים בביירות, אחרי שהוכנסו לשם על-ידי ממשלת-ישראל, הדבר הביא למשבר מוסרי עמוק בישראל, לקיטוב חסר-תקדים ולתנועה של מתאה, הן בישראל והן ברחבי הפורה היהודית, שתוצאותיה יתבררו רק בעתיד.

הנפשעת בחייו של השגריר ארגוב ביצעו אנשיו של אבו-נידאל, שונאי אש"ף.

- **מיספר ההרוגים:** 350 חיילים.
- **הרכב הממשלה:** ממשלתו השנייה של בגין — שבמרכזה הליכוד, המסר"ל, אגודת-ישראל, התחיה ותמ"י.
- **עמדת האופוזיציה:** המערך נתן גיבוי מלא למטרות הראשונות — עד 40 הקילומטרים הראשונים — והמשיך להזדנב אחרי הממשלה, עד הידוק המצור על ביירות וההסכם לפינוי הלוחמים הפלסטיניים. מלבד ח"כ רק"ח, שעמדתם מובנת מאליה, היו רק ח"כים מעטים ששללו את המלחמה ואת מטותיה. בעיקר ויסי שרדי ושולמית אלוני. תנועת שלי, שאין לה ייצוג בכנסת, פירסמה ביום הראשון של המלחמה גילוי-דעת ששלל אותה לחלוטין.
- **התוצאות המדיניות:** מוסדות אש"ף ולוחמיו פונו מביירות ומהדרום, אך נשארו ב-40% משטח לבנון בצפון ובמערב. כוחו המדיני של אש"ף לא זה בלבד שלא נשבר, אלא התחזק בהרבה. אחרי המלחמה זכה אש"ף באישור מחדש, שהאחד, כנציג הבלעדי של העם הפלסטיני, בוועידת-הפיסגה של מנהיגי-ערב בפאס, שבה התקבל יאסר ערפאת בכבוד-מלכים ושבה מילא תפקיד מרכזי. האפיפיור ונשיא איטליה קיבלו את ערפאת, ובמוסדות בינלאומיים רבים גמלה ההחלטה להכיר באירגון. במאבק המדיני על הגדה המערבית ורצועת-עזה, מופיע אש"ף עתה ככוח חזק ויעיל יותר.